

تهدیدهای اجتماعی-فرهنگی آمریکا علیه جمهوری اسلامی ایران

مبثنی بر بیانات رهبری

مهدی اسمعیلی^{۱*}

دانیال حیدری^۲

چکیده

از جمله تهدیدات نظام‌های سیاسی که توان به چالش کشیدن امنیت ملی کشورها در میان مدت و بلندمدت را دارد، تهدیدات اجتماعی فرهنگی جامعه است. غفلت از این گونه تهدیدات می‌تواند تأثیری به غایت شگرف، غافلگیرکننده و مخرب بر امنیت اجتماعی و حتی امنیت ملی کشور داشته باشد؛ به خصوص اینکه دشمنان نظام جمهوری اسلامی و در رأس آن آمریکا پس از ناکامی در عرصه جنگ سخت، به شکل فزاینده‌ای به سمت تهدیدات نرم اجتماعی-فرهنگی روی آورده‌اند. اهمیت این موضوع پژوهشگران مقاله را بر این داشته که تهدیدات موجود این حوزه را از متن بیانات و رهنمودهای حضرت آیت‌الله خامنه‌ای (مدظله‌العالی) احصاء نمایند. بر همین اساس پژوهشگران درصدد پاسخ به این سؤال هستند که؛ تهدیدهای اجتماعی-فرهنگی آمریکا علیه جمهوری اسلامی ایران مبتنی بر بیانات مقام معظم رهبری کدامند؟

برای پاسخ به این پرسش، از روش توصیفی-تحلیلی و فن تحلیل محتوای بهره گرفته شد. جامعه آماری پژوهش، کلیه بیانات مقام معظم رهبری از سال ۱۳۶۸ تاکنون بود که با استفاده از دو واحد تحلیل «جمله» و «بند» جهت‌گیری‌ها، نقاط تأکید و تحلیل (معظم^۱له) در مورد تهدیدهای اجتماعی-فرهنگی آمریکا علیه ج.ا.ا را دسته‌بندی شده است. روایی پژوهش توسط اساتید صاحب نظر تأیید و پایایی آن با استفاده از فرمول هولستی (۰/۹۵۶) به دست آمد.

۱. عضو هیئت علمی دانشکده علوم و فنون فارابی (نویسنده مسئول) smaeil.m1358@gmail.com

۲. عضو هیئت علمی دانشکده علوم و فنون فارابی Dania.heydari92@gmail.com

برابر یافته‌های تحقیق مؤلفه‌های تهدیدهای اجتماعی - فرهنگی آمریکا شامل؛ متأثر نمودن اعتقادات و باورها، جنگ نرم، کاهش انسجام اجتماعی هستند همچنین شاخص‌های این مؤلفه‌ها را به ترتیب اسلام‌ستیزی، اختلاف افکنی دینی و مذهبی، مقابله با اعتقادات و باورها، افزایش رفتارهای معارض و تولید محصولات معارض با اعتقادات و باورها استحاله فکری، تهاجم فرهنگی، نفوذ فرهنگی، تبلیغات، تأثیرگذاری، تفرقه افکنی، اقدامات افراطی قومی و نژادی، تشکیل می‌دهند.

واژگان کلیدی: تهدیدهای اجتماعی - فرهنگی، آمریکا، جمهوری اسلامی ایران، بیانات رهبری، تحلیل محتوا.

جستارگشایی

امنیت، به عنوان بنیادی‌ترین نیاز و آرمان هر جامعه‌ای، پیش شرط ضروری برای تحقق آرمان‌های متعالی و توسعه همه جانبه محسوب می‌شود. از منظر جامعه‌شناختی، امنیت تنها در سایه تضمین سرمایه‌های انسانی و اجتماعی امکان پذیر است و این مهم، بدون وجود بستری امن و پایدار قابل دستیابی نیست. در آموزه‌های دینی اسلام نیز، امنیت موهبتی الهی و هم‌تراز با نعمت سلامتی تلقی شده است. این اهمیت تا بدان جا است که قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران در اصول متعددی، از جمله اصل سوم و بیست و یکم، دولت را موظف به تأمین امنیت جامع برای آحاد ملت کرده است.

در پارادایم پیچیده بین‌المللی کنونی، درک از امنیت دیگر محدود به بعد سخت‌افزاری و نظامی نبوده و ابعاد نرم‌افزاری به‌ویژه در حوزه‌های اجتماعی و فرهنگی، به عرصه‌ای تعیین‌کننده و درعین حال آسیب‌پذیر در تقابل بازیگران بین‌المللی تبدیل شده است. بر همین اساس دستیابی و حفظ امنیت، مستلزم شناسایی دقیق و همه‌جانبه تهدیدهایی است که آن را به مخاطره می‌اندازند. در این پارادایم، «شناسایی به موقع» و «تحلیل صحیح» تهدیدها به عاملی تعیین‌کننده در مقابله با آن‌ها تبدیل شده است.

در کشور ایران پیدایش انقلاب اسلامی در سال ۱۳۵۷ نقطه عطفی در معادلات منطقه‌ای و بین‌المللی بود و یک هویت مستقل و مقاوم در برابر نظام سلطه ایجاد کرد. این انقلاب، با احیای گفتمان اصیل مقاومت، استقلال و معنویت‌گرایی در

نظام بین الملل، از بدو پیروزی تاکنون، همواره کانون توجه و معارضه قدرت های سلطه گر، به ویژه آمریکا، بوده است.

تجربه بیش از چهار دهه گذشته به وضوح نشان داده که رویکرد تقابلی آمریکا در قبال جمهوری اسلامی، پس از ناکامی در براندازی از طریق جنگ سخت (همانند جنگ تحمیلی) به صورت فزاینده ای به سمت تحریم های همه جانبه اقتصادی، بهره گیری از «قدرت نرم»^۱ و «جنگ نرم»^۲ تغییر ماهیت داده است. این تغییر راهبرد، بر اساس نظریه ای شکل گرفته که بر اساس آن، تسلط بر «مغزها» و «قلبها» بسیار کارآمدتر و کم هزینه تر از تسلط بر «سرزمینها» است (Nye, 1990) در این راستا، هویت فرهنگی و انسجام اجتماعی یک ملت، به عنوان اصلی ترین هدف این نوع تهاجم قرار می گیرد.

بی تردید، دغدغه اصلی در این عرصه، «تهدید هویت و فرهنگ» است؛ تهدیدی نامحسوس که نه با صف آراییی تانک ها و هواپیماها که با یورش برنامه ریزی شده به بنیان های فکری، باورها، ارزش ها، سبک زندگی و در نهایت انسجام درونی جامعه هدف دنبال می شود. اینجاست که مسئله تحقیق حاضر شکل می گیرد: شناسایی و تبیین نظام مند مؤلفه ها و شاخص های پیچیده تهدیدهای اجتماعی-فرهنگی آمریکا علیه جمهوری اسلامی ایران.

با توجه به این واقعیت که مقام معظم رهبری حضرت آیت الله العظمی خامنه ای (مدظله العالی) به عنوان رهبری ژرف بین، نظریه پرداز کلان نظام و مرجعیتی که همواره پیشاپیش و با دقتی کم نظیر، ابعاد، شگردها و اهداف این تهاجم را رصد و تبیین کرده اند، غفلت از رهنمودهای ایشان به منزله نادیده گرفتن غنی ترین منبع بومی برای تحلیل این پدیده خواهد بود؛ بنابراین، این مقاله درصدد است با اتکا به بیانات ایشان به عنوان چراغ راه و چارچوبی بومی و معتبر، به این پرسش اساسی پاسخ گوید که مؤلفه ها و شاخص های کلیدی تهدیدهای اجتماعی-فرهنگی آمریکا علیه جمهوری اسلامی ایران، مبتنی بر بیانات مقام معظم رهبری کدامند و چگونه قابل دسته بندی هستند؟

1. Soft Power
2. Soft War

این پژوهش نه تنها تلاشی برای فهم دقیق تر و عمیق تر یک مسئله حیاتی امنیت ملی است، بلکه گامی در مسیر عملیاتی سازی رهنمودهای رهبری و ارائه الگویی کاربردی و بومی برای دستگاه های فرهنگی، اجتماعی و امنیتی کشور محسوب می شود. الگوی ارائه شده از این تحقیق می تواند مبنایی برای تدوین راهبردهای هوشمندان، پیشگیرانه و مقابله ای در برابر پیچیده ترین و مخرب ترین نوع تهدید علیه کیان جمهوری اسلامی ایران قرار گیرد.

اهمیت و ضرورت

اهمیت

۱- غنابخشی به ادبیات بومی امنیت پژوهی؛ ادبیات غالب در حوزه مطالعات امنیتی، عمدتاً متکی بر نظریه پردازی های غربی (مانند رئالیسم، لیبرالیسم، سازه انگاری) است که قادر به تبیین کامل ماهیت تهدیدات علیه جمهوری اسلامی ایران نیستند. این پژوهش با اتکا به مبانی فکری و گفتمان انقلاب اسلامی و بیانات مقام معظم رهبری به تولید دانش بومی در حوزه امنیت کمک می کند.

۲- تقویت ایمنی فرهنگی؛ تهدیدات فرهنگی-اجتماعی، بنیان های هویتی و انسجام درونی جامعه را هدف می گیرند. این پژوهش با شناسایی این تهدیدات، به تقویت ایمنی فرهنگی و مقاومت اجتماعی تا حدودی کمک می کند.

۳- به عنوان برنامه آموزشی و آگاه سازی در مراکز علمی و دیگر نهادها در جهت افزایش آگاهی عمومی نسبت به ابزارها و اهداف دشمن باشد قابل استفاده است.

۴- به عنوان یک یافته پژوهشی قابل استفاده در تنظیم سند راهبردی مقابله با جنگ نرم است.

ضرورت

۱- ضرورت روش شناختی: پرکردن خلأ تحلیل نظام مند تهدیدات نرم؛ اگرچه تهدیدات فرهنگی-اجتماعی آمریکا علیه ایران در گفتمان سیاسی و رسانه ای به طور پراکنده مورد اشاره قرار گرفته، اما مطالعه ای که به صورت سامانمند و مبتنی

بر داده‌های اولیه (بیانات رهبری) به استخراج و دسته‌بندی شاخص‌های این تهدیدات پردازد، وجود ندارد.

۲- ضعف آگاهی و بینش نسبت به تهدیدات فرهنگی - اجتماعی دشمنان به خصوص آمریکا در بین مردم.

پیشینه پژوهش

به لحاظ نظری، کتاب‌های فراوانی در زمینه تهدید نوشته شده است از جمله کتاب کالبدشکافی تهدید نوشته دکتر افتخاری که این کتاب در سه فصل به شناخت، سنجش و گونه‌شناسی تهدیدها به صورت نظری و با رسم نمودار و جدول پرداخته است. در فصل سوم این کتاب تهدیدها بر مبنای شاخص‌های یازده‌گانه تشریح شده که در بخشی از شاخص اول (بعد) به مبحث تهدیدهای اجتماعی - فرهنگی پرداخته است. نقطه قوت این کتاب فهم خوبی است که از موضوع تهدید به دست می‌آید.

کتاب دیگر، تهدیدات امنیت ملی (شناخت و روش) نوشته دکتر عبدالله خانی است که این کتاب نیز در دو فصل و سیزده گفتار، شناخت‌شناسی و روش‌شناسی تهدیدات امنیتی را به صورت نظری مورد بحث قرار داده است. تحلیل برخی روابط امنیتی حاکم بر کشور و به صورت موردی مسئله تهدید آمریکا و سایر مخالفان نظام جمهوری اسلامی ایران و متن ساده، صریح و روان از نقاط قوت این کتاب محسوب می‌گردد. علاوه بر این موارد، مقاله و پژوهش‌های بسیاری در حوزه تهدیدهای امنیت ملی جمهوری اسلامی ایران وجود دارد که از جمله:

دکتر محمد عباسی (۱۳۹۱)، در مقاله ارزیابی روند ادراک تهدید ایالات متحده آمریکا علیه ج.ا.ا یافته است که روند کلی تهدیدات اعلامی مدیریت اطلاعات ملی در بررسی ارزیابی تهدیدات سالانه آمریکا در سال‌های ۲۰۰۶ تا ۲۰۱۱ در ایران حاکی از افزایش ادراک تهدید تا سال ۲۰۰۹ از سوی ج.ا.ا. نسبت به سایر تهدیدات بوده و در سال ۲۰۱۰ کاهش یافته است. بدیهی است این ارزیابی‌ها با امنیتی ساختن یا غیرامنیتی کردن تهدیدات علیه کشور ایران ربط وثیق داشته و آگاهی از روند ارزیابی‌ها می‌تواند در مرحله پیشگیری از وقوع تهدیدات امنیتی مؤثر واقع شوند یا به هنگام وقوع آن‌ها، مدیریت به موقع و مؤثر رویداد را امکان‌پذیر سازند.

برابر یافته‌های دکتر ابراهیم متقی و محمد بالازاده (۱۳۹۲) در مقاله تأثیر دیپلماسی عمومی آمریکا بر امنیت ج.ا.ا (مطالعه موردی از سال ۲۰۱۱-۲۰۰۷)، دیپلماسی عمومی نمایشگر مشروع جلوه دادن اهداف اقتدارگرایی آمریکا و گسترش آرمان‌ها و ارزش‌های لیبرالیستی آن است که ایالات متحده در مقام اقتدارگرای هژمون بین‌المللی درصدد است از طریق آن «قلب‌ها و دل‌های» مردم جهان را به سوی خود سوق دهد. در حال حاضر آمریکا برای مقابله با ج.ا.ا علاوه بر ترسیم چهره جدید از خود، فعالیت‌های زیادی را آغاز کرده تا با مشروعیت‌زدایی و تغییر رفتار سیاسی، امنیت سیاسی ایران را مورد خدشه قرار دهد و در نهایت براندازی نظام ج.ا.ا را نظاره‌گر باشد که این راهبرد از طریق راهبردهای مختلف از جمله دیپلماسی عمومی دنبال می‌شود.

حاکم قاسمی و عزیزالله حاتم‌زاده (۱۳۹۷) در مقاله نقش اتاق‌های فکر آمریکا و انگلیس در ترویج راهبرد اسلام‌هراسی یافته‌اند که: مهم‌ترین محورهای راهبرد اسلام‌هراسی در اتاق‌های فکر را می‌توان در ضدیت و تحریف چهره اسلام و حضرت محمد (ص)، معرفی اسلام به عنوان دینی خشن و مخالف صلح، تسری اقدامات گروه‌های افراطی مذهبی به دین اسلام و مسلمانان، جانب‌داری مطلق از اسرائیل و دشمنی با فلسطین و گروه‌های مقاومت، بزرگنمایی پرونده هسته‌ای ایران و گسترش ایران‌هراسی و ارتباط با قانون‌گذاران و سیاستمداران کشورهای آمریکا و انگلیس ذکر کرد.

علی اکبر احمدیان (۱۳۹۴) در مقاله تهدیدشناسی از منظر رهبران انقلاب اسلامی ضمن اشاره به سیر تعریف تهدید و ابعاد آن و بیان اندیشه‌های امام (ره) و مقام معظم رهبری، با روش تحلیل داده‌ها و منابع کتابخانه‌ای به تبیین مفهوم‌شناسی جدیدی از تهدیدات انقلاب اسلامی از منظر رهبران آن پرداخته و منطبق بر یافته‌های تحقیق وی، یک درگیری هویتی بین جبهه حق و باطل در همه حوزه‌های فکری و مادی با محوریت انقلاب اسلامی به عنوان محور جبهه مقاومت و آمریکا به عنوان نماینده جبهه باطل در جریان است و با توجه به تغییر سیر تهدیدات از سخت به نیمه سخت و نرم بر ضرورت توجه به ابعاد جدید و تازه و درگیری بین دو جبهه بر اساس مؤلفه‌های نیمه سخت و نرم تأکید شده است.

حسین مرکزی مقدم (۱۳۹۹) مقاله تهاجم فرهنگی و راه‌کارهای مقابله با آن در اندیشه رهبر معظم انقلاب را در فصلنامه رهیافت فرهنگ دینی نگارش نموده و ضمن اشاره به دغدغه

رهبر معظم انقلاب نسبت به مقوله فرهنگ و تأکیدات ایشان بر این موضوع، به ساحت اهداف، روش‌ها و راه‌کارهای مقابله با تهاجم فرهنگی از دیدگاه رهبری معظم انقلاب پرداخته است.

تهدیدات امنیت اجتماعی از دیدگاه مقام معظم رهبری عنوان مقاله‌ای است که فریبا شایگان (دانشیار دانشگاه علوم انتظام امین) در سال ۱۳۹۲ منتشر نموده است. وی در این مقاله با استفاده از روش کیفی همه‌سخنان مقام معظم رهبری از سال ۱۳۶۸ تا ۱۳۹۰ در رابطه با تهدید را استخراج و جمع‌بندی نموده و پس از دسته‌بندی و اخذ نظر جامعه خبرگی پژوهش، تهدیدات امنیت اجتماعی از دیدگاه رهبری را شامل فتنه و آشوب، تهدید و ارباب، تبلیغات سوء دشمنان، ایجاد شبهه در عقاید جوانان، دخالت دشمنان در امور داخلی و... برشمرده است.

گوهری مقدم و لطیفی (۱۳۹۶)، در مقاله تهدیدات هویتی انقلاب از منظر رهبران ج.ا.ا؛ با رویکرد توصیفی - تحلیلی و روش تفسیر مبتنی بر دیدگاه و نظرات امام خمینی (ره) و مقام معظم رهبری به احصای تهدیدات بالقوه و بالفعل مبتنی بر منابع نرم‌افزارنه پرداخته است. آینده‌پژوهی تهدیدات کلان اجتماعی - فرهنگی جمهوری اسلامی ایران در افق پنج‌ساله (۱۴۰۸-۱۴۰۳): مقاله‌ای است که دکتر ایوب نیکونهاد در سال ۱۴۰۳ با استفاده از روش پیمایش محیطی و پرسشنامه خبرگانی نگارش نموده است. بر اساس یافته‌های پژوهش وی علاوه بر تهدیدات رایج و متنوع فرهنگی و اجتماعی، نه تهدید کلان و اولویت‌دار؛ کاهش سرمایه اجتماعی، فساد اقتصادی اجتماعی، تضعیف هویت ملی، چالش‌های قومی مذهبی، شکاف‌های اجتماعی - اقتصادی، ضعف توسعه انسانی، تغییر سبک زندگی و افزایش آسیب‌های اجتماعی و جنگ شناختی - ادراکی مهم‌ترین تهدیدات ج.ا.ا. در افق پنج سال بوده است.

حسن شهباز، اصغر افتخاری و حسین بختیاری (۱۴۰۰)؛ مقاله الگوسازی تهدیدات امنیت اجتماعی ج.ا.ا. با رویکرد ساختاری - تفسیری (ISM) را در فصلنامه پژوهش‌های انقلاب اسلامی به چاپ رسانیده‌اند. یافته‌های این مقاله حاکی است: سه تهدید: ضعف ساختاری نهادهای اجرایی و قضایی؛ کاهش سطح احساس رفاه و رضایتمندی از زندگی و کاهش نقش خانواده در تربیت فرزندان، جایگاه تأثیرگذارترین تهدیدات را به

خود اختصاص داده‌اند. همچنین تهدیداتی مثل: کاهش سطح اعتماد مردم به نیروهای تأمین‌کننده امنیت و نظم؛ کاهش امنیت شغلی و افزایش گسست‌های نسلی، جزو تأثیرپذیرترین تهدیدات شناسایی شده‌اند.

هرچند پژوهش‌های زیادی در حوزه تهدیدشناسی اجتماعی - فرهنگی در کشور انجام شده است، منتها وجه افتراق این پژوهش با پژوهش‌های گذشته یکی به لحاظ روش‌شناسی و دیگری در بردارنده تهدیدات اجتماعی فرهنگی بیانات مقام معظم رهبری از سال ۱۳۶۸ تا ۱۴۰۳ بوده که در دیگر پژوهش‌هایی از این سنخ فقط یک بازه زمانی خاصی مورد بررسی قرار گرفته است.

هدف تحقیق

شناخت تهدیدهای اجتماعی - فرهنگی آمریکا علیه جمهوری اسلامی ایران مبتنی بر بیانات مقام معظم رهبری کدامند.

سؤالات تحقیق

مؤلفه‌های تهدیدهای اجتماعی - فرهنگی آمریکا علیه جمهوری اسلامی ایران مبتنی بر بیانات مقام معظم رهبری کدامند؟

شاخص‌های تهدیدهای اجتماعی - فرهنگی آمریکا علیه جمهوری اسلامی ایران مبتنی بر بیانات مقام معظم رهبری کدامند؟

روش‌شناسی پژوهش

نوع پژوهش

این تحقیق از نوع کاربردی است.

روش پژوهش

نگارندگان در تهیه این مقاله از روش توصیفی - تحلیلی و فن تحلیل محتوا استفاده نموده‌اند.

تحلیل محتوا

بررسی زبان - ابزار ارتباطات میان فردی یا میان گروهی انسان‌ها - از راه‌های گوناگون انجام می‌پذیرد که یکی از شایع‌ترین آن‌ها روش تحلیل محتواست. منظور از این روش آن است

که بتوان بر اساس آن خصوصیات زبانی یک متن گفته یا نوشته شده را به طور واقع بینانه یا عینی و به طور نظام مند شناخت و از آن ها نیز درباره مسائل غیرزبانی؛ یعنی درباره خصوصیات فردی و اجتماعی گوینده یا نویسنده و نظرها و گرایش های وی استنتاج نمود (رفیع پور، ۱۳۸۴: ۱۰۹). تحلیل محتوا، روشی برای مطالعه و تحلیل ارتباط ها به شیوه ای نظام مند، عینی و کمی باهدف اندازه گیری متغیرهاست (راجردی و اردومینیک، ۱۳۸۴: ۲۱۷). تحلیل محتوا، فنی پژوهشی است برای استنباط تکرارپذیر و معتبر از داده ها در مورد متن آن ها، هدف تحلیلی مانند همه فن های پژوهشی فراهم آوردن شناخت، بینشی نو، تصویر واقعیت و راهنمای عمل است (کرپیندورف، ۱۳۷۸: ۲۵).

در این پژوهش بیانات و مکتوبات مقام معظم رهبری حضرت امام خامنه ای (مدظله العالی) با حذف حواشی، واحد ثبت است. همچنین در دو سطح جمله و بند تحلیل محتوا انجام شده است. در سطح اول، جملات دارای مضمون مرتبط با موضوع و در سطح دوم نیز بندهای دارای مضمون مرتبط با موضوع، واحد تحلیل هستند. در ضمن این پژوهش برای دستیابی به روایی هر چه بیشتر هم زمان از دو واحد تحلیل بهره برده است به این معنی که هم جمله و هم بند به عنوان تحلیل انتخاب و بررسی شده اند. یکی از راه های به حداقل رساندن برداشت های شخصی در نتایج پژوهش به دست آوردن «جهت گیری» «نقاط تأکید» متن مورد بررسی است (افتخاری و نهازی، ۱۳۹۰: ۲۸). قبل از ورود به تحلیل کلی متن، لازم است محورهای مهم به دست آمده از اصل متن و گرایش های هر محور به دست آیند. در این پژوهش نیز ابتدا تمام بیانات و مکتوبات معظم له - که واحد ثبت تحقیق را تشکیل می دهند- با رویکرد به دست آوردن جهت گیری کلی و نقاط تأکید متون واکاوی شده است.

روایی و پایایی پژوهش

روایی این تحقیق با توجه به این که از نوع کیفی است توسط ده نفر از استادان صاحب نظر در حوزه پژوهش مورد تأیید قرار گرفته است.

برای پایایی این تحقیق نیز از فرمول هولستی استفاده شده است و توجه به عدد به دست آمده از محاسبه یعنی ۰/۹۵۶ و اینکه عدد مذکور بیش از ۰/۷ است؛ بنابراین نتیجه حاصله از پایایی لازم برخوردار است.

جامعه آماری پژوهش

جامعه آماری پژوهش حاضر مجموعه بیانات و مکتوبات مقام معظم رهبری حضرت امام خامنه‌ای (مدظله‌العالی) در مجامع مختلف پیرامون تهدیدهای اجتماعی - فرهنگی آمریکا علیه جمهوری اسلامی ایران آن از سال ۱۳۶۸ الی ۱۴۰۳ است که براساس بیانات و مکتوبات ایشان - که در وب‌گاه دفتر تنظیم و نشر آثار مقام معظم رهبری حضرت امام خامنه‌ای (مدظله‌العالی) موجود است - تحلیل شده است.

ادبیات و چارچوب مفهومی - نظری

تهدید

تهدید عبارت است از توانایی‌ها، نیت‌ها و اقدامات دشمنان بالفعل و بالقوه (داخلی و خارجی) برای جلوگیری از دستیابی موفقیت آمیز خودی به علایق و مقاصد امنیت ملی یا مداخله به نحوی که دستیابی به این علایق و مقاصد به خطر بیفتد (تاجیک، ۱۳۸۱: ۵۲). تهدید نسبت به امنیت ملی عبارت است از یک عمل یا پیامد یک سلسله از حوادث که طی زمانی کم‌وبیش کوتاه، کیفیت زندگی ساکنان یک کشور را مورد چالش قرار دهد یا اینکه گزینه‌ها و دامنه اختیار فراروی حکومت، دولت یا کنشگران غیرحکومتی را به شدت محدود کرده و آن‌ها را در تنگنا قرار دهد (افتخاری، ۱۳۸۱: ۴۹). باری بوزان^۱ معتقد است: «مهم‌ترین مفهوم تهدید آن است که متوجه امنیت و منافع ملی می‌گردد؛ به عبارت دیگر تهدید پدیده‌ای است که می‌تواند ثبات و امنیت را در یک کشور به خطر اندازد» (مرادیان، ۱۳۸۹: ۳۰۵).

تهدیدها را می‌توان به لحاظ بعد، سطح، جغرافیا، تعادل، تقارن، پیچیدگی، هویت، جنس، کانون، انگیزه و کارویژه دسته‌بندی نمود؛ ولی تقسیم‌بندی تهدیدها با توجه به «بعد» رایج‌ترین رویکرد در تقسیم‌بندی را شکل می‌دهد که در آن عامل «تهدید» با توجه به حوزه‌ای که تهدید در آن عمل می‌نماید (بعد) مورد شناسایی قرار می‌گیرد. بر این اساس تهدیدها به شکل زیر قابل ارائه هستند: (افتخاری، ۱۳۸۵: ۱۶۳)

تهدیدهای سیاسی، تهدیدهای نظامی، تهدیدهای اقتصادی، تهدیدهای اجتماعی، تهدیدهای زیست‌محیطی و تهدیدهای فثاورانه.

1. Barry Buzan

تهدیدهای اجتماعی-فرهنگی

فرهنگ و ارزش‌های مشترک از عوامل پایداری و استحکام کشورها شناخته شده است. غالب حکومت‌ها در کنار سایر عوامل، حفظ و گسترش ارزش‌های مورد نظر خود را جزو اهداف و منافع خویش می‌دانند؛ بنابراین عواملی که منجر به تضعیف یا از بین بردن فرهنگ و ارزش‌های مشترک می‌شوند، جزء تهدیدهای امنیتی تلقی می‌گردند.

به اعتقاد بوزان و همکاران در چارچوب تحلیل امنیت بین‌الملل، عنصر کلیدی جامعه، همان اندیشه‌ها و رویه‌هایی است که به افراد به عنوان یک عضو از یک گروه اجتماعی هویت می‌بخشد؛ بنابراین مفهوم سازمان‌دهنده امنیت اجتماعی هویت است (بوزان، ویور و ویلند، ۱۳۸۶: ۱۸۴). پس هویت ملی و وفاق اجتماعی اساس هر جامعه را تشکیل می‌دهد. از نظر وی هویت ملی عبارت است از انباشت لایه‌های فرهنگی، تاریخی، مذهبی و سیاسی بر روی یکدیگر، به طوری که وقتی سخن از هویت به میان می‌آید، هویت فرد، جامعه و کشور به صورت توأمان مطرح می‌شود به گونه‌ای که انسان با مراجعه به آن‌ها به اصالت و نهایتاً آرامش می‌رسد و با توجه به هویت خود احساس افتخار می‌کند. فرهنگ برای افراد جامعه به مثابه آب برای ماهی است که تا وقتی از آب بیرون نیامده وجود آن را درک نمی‌کند. انسان‌های یک جامعه نیز تا وقتی فرهنگ آن‌ها تهدید نشده آرامش دارند؛ بنابراین تنها در این حالت امنیت فرد و جامعه مفهوم داشته و انسان و جامعه نسبت به هم تعلق خاطر پیدا می‌کنند. در حقیقت هویت ملی نوعی احساس تعهد و تعلق عاطفی نسبت به اجتماع ملی است که موجب وحدت و انسجام جامعه است. در غیراین صورت فرد و جامعه احساس نگرانی و تهدید می‌کنند (لرنی، ۱۳۸۴: ۵۱).

مشکل اصلی تهدیدهای اجتماعی از لحاظ امنیت ملی این است که اغلب آن‌ها در داخل کشور واقع شده‌اند. از آنجاکه اصولاً امنیت اجتماعی به الگوهای سنتی زبان، فرهنگ، هویت مذهبی و قومی مربوط می‌شود، این ارزش‌ها اغلب از داخل کشور مورد تهدید قرار می‌گیرند. تبلیغ گسترده فرهنگ مغایر با کشور در سطح بین‌الملل، زیر سؤال بردن ارزش‌ها و فرهنگ کشور در سطح بین‌الملل، رسوخ فرهنگ بیگانه از راه‌های اقتصادی، سیاسی و دیپلماتیک نمونه‌هایی از شکل اجتماعی-فرهنگی تهدیدهای خارجی هستند (مرادیان، ۱۳۹۴: ۳۳۷).

پیشینه روابط جمهوری اسلامی ایران و آمریکا

هرچند میسیونرهای مذهبی آمریکایی در نیمه اول قرن نوزده میلادی وارد ایران شدند، اما ورود آن‌ها در راستای سیاست رسمی دولت آمریکا نبود؛ زیرا در این دوره، انزواطلبی در دستورکار سیاست خارجی آمریکا قرار داشت. اولین ارتباط رسمی دو کشور به زمان ناصرالدین شاه برمی‌گردد. امیرکبیر صدراعظم ناصرالدین شاه را می‌توان نخستین سیاستمداری دانست که دستور ایجاد رابطه سیاسی با آمریکا را صادر کرد. او در سال ۱۸۴۹ م به میرزا محمدخان مصلحت‌گذار ایران در استامبول فرمان داد تا با نماینده سیاسی آمریکا در آن شهر گفتگو کرده، زمینه انعقاد قراردادی را فراهم نماید. این قرارداد در نوزده اکتبر ۱۸۵۱ م طی هشت ماه به امضا رسید. این معاهده به دولت آمریکا اجازه حضور رسمی در خلیج فارس و تأسیس کنسولگری در بوشهر را می‌داد، مجوزی که پیش از آن فقط انگلیس از آن بهره‌مند بود. امیرکبیر به دنبال همکاری با آمریکایی‌ها جهت تأسیس نیروی دریایی در ایران بود (موجانی، ۱۳۷۵: ۵). امیرکبیر یک ماه بیشتر پس از انعقاد این قرارداد صدراعظم نبود و با دخالت انگلیس اجرای مفاد این قرارداد هم به فراموشی سپرده شد.

آمریکاستیزی در ایران

به‌طورکلی روابط ایران و آمریکا و روند شکل‌گیری آمریکاستیزی در ایران را می‌توان به سه دوره تقسیم نمود:

دوره اول، اواخر قرن نوزدهم تا شروع جنگ جهانی دوم را دربرمی‌گیرد. در این دوره با توجه به راهبرد انزواطلبی آمریکا، نفوذ این کشور در ایران چندان محسوس نبود و صرفاً به اعطای خدمات آموزشی و بهداشتی و اعزام تعدادی از مستشاران آمریکایی به قصد انجام اصلاحات به خصوص اصلاح امور مالی در ایران ختم می‌شد.

دوره دوم، از زمان اشغال ایران از سوی متفقین در جریان جنگ جهانی دوم آغاز و تا پیروزی انقلاب اسلامی به طول انجامید. نیروهای متفقین رضاشاه را از قدرت خلع کردند و به جای وی پسرش محمدرضا را که سازش‌پذیرتر بود به سلطنت رساندند و تا سال ۱۹۴۶-۱۹۴۵ م ایران را در تصرف خود نگه داشتند. در این دوره، به تدریج نفوذ آمریکا در ایران رو به افزایش گذارد و تعدادی از نیروهای نظامی آمریکا نیز در ایران مستقر شدند.

دوره سوم از زمان پیروزی انقلاب اسلامی ایران شروع می شود که با توجه به ویژگی استقلال طلبی انقلاب و نفی دخالت بیگانگان در امور کشور، روابط دو کشور رو به تیرگی گذارد. گروگان گیری، بلوکه شدن دارایی های ایران، واقعه طبس، جنگ ایران و عراق و سیاست مهار دوگانه^۱، سرنگونی هواپیمای ایرباس، تلاش برای امنیت رژیم صهیونیستی از جمله عوامل تیرگی روابط ایران و آمریکا بعد از انقلاب اسلامی محسوب می شود. از نوامبر ۱۹۷۹. م مخالفت با آمریکا به یکی از اصول اصلی سیاست خارجی انقلاب ایران مبدل شد و با تسخیر سفارت آمریکا این موضوع بیش از پیش مستحکم شد. با آغاز جنگ تحمیلی، ابتدا آمریکا نقش توازن بخشی در تأمین تسلیحات طرفین جنگ داشت؛ ولی با پیشرفت درگیری ها، آمریکا بیش از پیش از رژیم بعث عراق حمایت کرد و حمایت سیاسی و تسلیحاتی خود را به دشمن ایران ارائه کرد. در اواخر جنگ تحمیلی نیز آمریکا که از پیروزی صدام تقریباً ناامید شده بود به طور مستقیم با ایران درگیر شد تا ایران را وادار به پذیرش آتش بس نماید. تابستان ۱۹۸۷ اوج درگیری های نظامی ایران و آمریکا در منطقه خلیج فارس بود. برخورد یک نفت کش غول پیکر شرکت تگزاکو با مین های کار گذاشته شده از سوی ایران، کشته شدن تعدادی از کارکنان نیروی دریایی آمریکا در جریان برخورد بالگردها و جت های جنگی شان با یکدیگر، پرواز هواپیماهای جاسوسی بر فراز ایران، هدف قراردادن کشتی ایرانی ارج از سوی آمریکا در ۲۱ سپتامبر ۱۹۸۷ و کشته شدن سه ملوان ایرانی و هدف قراردادن هواپیمای مسافربری ایران توسط ناو جنگی آمریکایی و شهادت دویست و نود مسافر آن از اصلی ترین موارد درگیری میان دو طرف در خلیج فارس بود (فریدمن، ۱۳۸۲: ۷۳). در سال ۱۹۹۳. م کلینتون رئیس جمهور وقت آمریکا، سیاست مهار دوگانه خود را در قبال عراق و ایران آغاز کرد. این اقدام باعث افزایش فشار آمریکا بر ایران شد. در آوریل سال ۱۹۹۵. م دولت آمریکا مجموعه ای از تحریم های اقتصادی را بر ایران تحمیل کرد. این تحریم ها پس از تصویب قانون تحریم های ایران-لیبی در اوت ۱۹۹۶. م توسط کنگره آمریکا شکل شدیدتری پیدا کرد و هدف آن تضعیف اقتصاد ایران بود. مهم تر از همه، بخش نفت و گاز ایران مورد هدف قرار گرفته بود؛ زیرا این دو بخش در تأمین ارز خارجی برای ایران نقش محوری ایفا می کردند (زیگرید، ۱۳۸۹:

1. Dual Cintainment policy

۳۳۷). پس از حوادث ۱۱ سپتامبر ۲۰۰۱ و حمله آمریکا به افغانستان، ایران موضع بی طرفی اتخاذ نمود؛ ولی با این حال جورج بوش، در سخنرانی سالانه خود در ۲۹ ژانویه ۲۰۰۲، ایران را در کنار عراق و کره شمالی «محور شرارت»^۱ نامید. بوش در این سخنرانی مدعی شد که ایران به دنبال دستیابی به سلاح های کشتار جمعی است. مطرح شدن ایران به عنوان محور شرارت و تلاش ایران برای دستیابی به سلاح های کشتار جمعی و حمایت از گروه های تروریستی از جمله اتهام های آمریکا نسبت به ایران بود. در سال ۲۰۰۸ با پیروز شدن اوباما در انتخابات ریاست جمهوری با شعار تغییر و به ویژه سخنرانی سال ۲۰۰۹ وی در دانشگاه قاهره این انتظار می رفت که روابط این دو کشور از سطح تنش به حالت متعادل تری سوق یابد؛ ولی در دوره اوباما نیز شاهد تغییر چندانی در سیاست خارجی آمریکا در قبال ایران نبودیم و در عمل اوباما دنباله روی جورج بوش با ادبیاتی متفاوت بود. حافظه تاریخی ملت ایران هرگز نمی تواند اقدامات منفی و مخرب این کشور را در طول یک قرن اخیر فراموش نماید. سرنگونی حکومت مصدق، حمایت همه جانبه از رژیم پهلوی، حمایت مالی، نظامی و سیاسی از رژیم بعث عراق در طول دوران جنگ این کشور با ایران، حمایت های همه جانبه از رژیم صهیونیستی، تحریم های گسترده نظامی، اقتصادی، سیاسی و... علیه ایران از آغاز انقلاب، سرنگونی هواپیمای مسافربری ایران، راه اندازی و حمایت همه جانبه از جریانات و فتنه ها و... را نمی توان از تاریخ روابط این دو کشور پاک نمود.

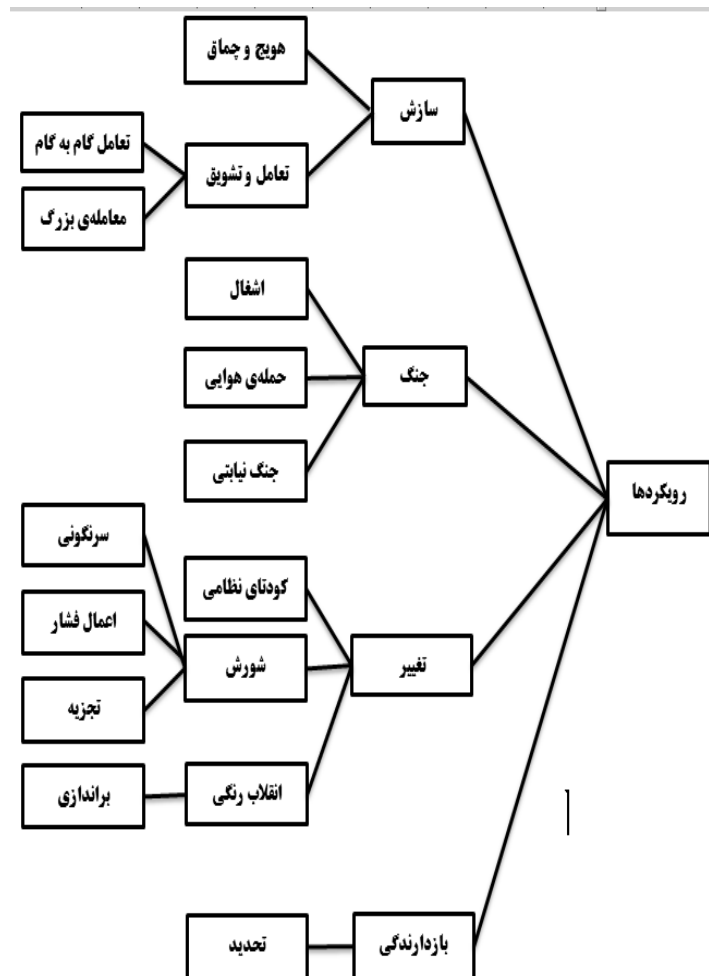
رویکردها و گزینه ها در کانون های تصمیم ساز آمریکایی درباره ایران

درمجموع از ابتدا تاکنون چهار رویکرد کلان و نه گزینه راهبردی درباره ایران در مراکز و کانون های تصمیم ساز آمریکایی شکل گرفته که اکثر آن ها نیز در مقاطع مختلف گذشته وارد عرصه سیاست گذاری درباره جمهوری اسلامی گشته است. چهار رویکرد اصلی عبارت اند از: رویکرد سازش: ترغیب ایران به همکاری

رویکرد جنگ: نابودی ایران

رویکرد تغییر از درون: براندازی نظام جمهوری اسلامی

رویکرد بازدارندگی: تحدید ایران

نمودار شماره ۱: رویکردها و گزینه‌های راهبردی آمریکا درباره ایران (عبدالله‌خانی و کاردان، ۱۳۹۰: ۱۱۶)

رویکرد سازش

رویکرد سازش که با ترکیبی از مصالحه و معامله مطرح شده است، رویکردی دیپلماتیک باهدف ترغیب ایران به همکاری با غرب است این رویکرد معتقد است که مداخله ایالات متحده باهدف براندازی، می‌تواند دولت ایران را کاملاً تقویت کند. بر اساس

این رویکرد، دولت ایران همه ابزارهای قدرت در کشور را در اختیار دارند؛ بنابراین اگر ایالات متحده خواهان روابط با تهران است باید با دولت حاکم در ایران به توافق برسد.

رویکرد جنگ

این رویکرد بیش از هر چیزی تحت تأثیر لابی رژیم صهیونیستی در ایالات متحده و راهبردشناسان و سیاسیون وفادار به این رژیم است و ریشه‌های چنین رویکردی به دهه نود و پایان جنگ سرد بازمی‌گردد. در آن زمان نیروهای طرفدار رژیم صهیونیستی علاقه‌مند بودند که ارتش آمریکا به طور مستقیم‌تر در خاورمیانه دخالت نماید؛ اما موقعیت آن‌ها در طی جنگ سرد محدود بود؛ چراکه آمریکا به عنوان یک متوازن‌کننده خارجی در منطقه عمل می‌کرد و بیش‌ترین نیروهایی که برای غرب آسیا طراحی شده بودند، شبیه نیروهای واکنش سریع در خارج از منطقه و حوزه خطر نگهداری می‌شدند. ایده آن‌ها این بود که به منظور حفظ توازن به نفع آمریکا قدرت‌های محلی علیه یکدیگر بازی نمایند، به همین خاطر بود که دولت ریگان از صدام در طول جنگ با جمهوری اسلامی ایران حمایت کرد. به طور کلی لابی رژیم صهیونیستی و نومحافظه‌کاران حامیان آن‌ها برای رسیدن به اهداف خود یک راهبرد بلندمدت را در قبال ایران طراحی کرده‌اند. این راهبرد دربردارنده عناصر زیراست:

ایجاد تأخیر

این افراد معتقد هستند ایالات متحده باید به واسطه جلوگیری از انتقال فتاوری، تلاش‌های ایران را مختل کرده و از طریق تلاش‌های دیپلماتیک و حتی اقدامات پیشگیرانه نظامی، فعالیت‌های هسته‌ای ایران را به تأخیر اندازد. ایجاد تأخیر در توسعه توانایی‌های نظامی ایران عنصری مهم از سیاست ایالات متحده در برابر ایران بوده و باید همچنان باقی بماند.

ایجاد بازدارندگی و مهار

در چارچوب این راهبرد، حامیان جنگ چند پیشنهاد دارند، آنان در درجه اول استقرار و بهبود سامانه ضد موشکی را برای کاهش تأثیر سلاح هسته‌ای ایران توجیه می‌نمایند. همچنین و در همین راستا پیشنهاد می‌کنند تا با تشدید مجازات و تهدید، قدرت بازدارندگی در برابر جمهوری اسلامی را افزایش دهند.

اجبار به عقب نشینی

مرحله آخر راهبرد تقابل گرایان برای مقابله با ایران وادارکردن جمهوری اسلامی ایران به عقب نشینی است. تقابل گرایان عقب نشینی هسته ای داوطلبانه از سوی ایران را همانند لیبی، آرژانتین، برزیل و آفریقای جنوبی محتمل نمی دانند؛ بنابراین با مطالعه عوامل کلیدی عقب نشینی از قبیل تغییر سیاسی (مورد آرژانتین و برزیل)، تغییر برداشت ها از سودمندی تسلیحات هسته ای (مورد آفریقای جنوبی) و فشارها و تشویق های خارجی (مورد اوکراین و بلاروس)، بر تغییر سیاسی در ایران پافشاری می کنند (Eisentadt, 2006: 2).

رویکرد تغییر از درون

کد اصلی این رویکرد تغییر از درون، رویکردی با ماهیت براندازی نظام سیاسی و در برخی موارد همراه با تجزیه بخشی از خاک ایران است. در این رویکرد سه گزینه راهبردی فرموله شده بود: (۱) کودتای نظامی (۲) شورش (۳) انقلاب رنگی و یا کودتای مخملین.

رویکرد بازدارندگی

آخرین رویکرد مورد استقبال که اتفاقاً به لحاظ زمانی نیز در دوران قبل از انتخابات دهم و در حد فاصل دوران پایانی زمامداری بوش و دوران آغازین اوباما شکل گرفته است، رویکرد بازدارندگی است. این رویکرد با توجه به دوره زمانی شکل گیری آن و با توجه به ماهیت وجودی آن، حکایت از ظهور ناکامی و درماندگی آمریکا در مواجهه با نظام اسلامی ایران دارد. رویکرد بازدارندگی، رویکرد سازش، جنگ و تغییر از درون را رویکردهای شکست خورده دانسته و پیشنهاد می نماید فعلاً آمریکا دست از سر ایران برداشته و سعی نماید به مهار تهدیدهای ناشی از ایران علیه خود از طریق بازدارندگی بپردازد. ظهور این رویکرد تا حدود زیادی نشان از موفقیت انقلاب اسلامی در یک دوره بیش از چهل ساله داشته است و چنانچه بر اثر غفلت، جهالت و خصومت، بروز فتنه پس از انتخابات ریاست جمهوری خرداد ۱۳۸۸ را شاهد نمی بودیم، حماسه ظهور در این انتخابات می توانست تیر خلاصی به رویکردهای سه گانه و گزینه های هشت گانه آمریکا وارد آورده و برآمدن ایران در غرب آسیا و به دنبال آن عقب نشینی آمریکا را به همراه داشته باشد و در نهایت رویکرد

چهارمی که بر پایه پذیرش حقوق مسلم جمهوری اسلامی و عدم مداخله در امور داخلی کشور و همچنین تن دادن به پذیرش منافع ملی جمهوری اسلامی بود را در حلقه‌های فکری و تصمیم‌ساز آمریکایی ایجاد کرده و در نهایت منجر به رسیدن آن به عرصه‌های سیاست‌گذاری در دولت آمریکا گردد.

یافته‌های پژوهش

شناخت تهدیدها اولین گام برای رسیدن به درک درست از تهدیدها علیه امنیت ملی کشور است. نظام ج.ا.ا در عرصه منازعه‌های بین‌المللی از همان ابتدا با تهدیدهای سخت و در ادامه تهدیدات نرم مواجه بوده است که در مواردی همانند برپایی جنگ داخلی در سال‌های اول انقلاب، جنگ تحمیلی در دهه اول، هجده فرهنگی در دهه دوم و تلفیقی از تهدید سخت و نرم در دهه سوم و چهارم و در سال‌های اخیر با تهدیدهای شناختی و ترکیبی به منصفه ظهور رسیده است.

با عنایت به اهمیت موضوع تهدیدهای اجتماعی-فرهنگی، چارچوب روشی برای درک، شناخت و مقابله با این بعد از تهدید علیه امنیت ملی نظام ج.ا.ا نیاز است که این مهم در بیانات، مکتوبات، تدابیر و خط‌مشی‌های مقام معظم رهبری حضرت امام خامنه‌ای (مدظله‌العالی) استخراج شود. در این راستا برخی از مهم‌ترین مواردی که در تحلیل محتوای اندیشه‌های رهبری به دست آمده به اختصار با هدف رسیدن به الگوی قابل استخراج مورد واکاوی قرار می‌گیرد.

به‌طور کلی داده‌ها نمایشگری از واقعیت‌ها، مفاهیم یا دستورالعمل‌ها هستند. چنانچه داده‌ها به صورت واژه و نه به صورت ارقام به توصیف واقعیت پردازند آن‌ها را داده‌های کیفی می‌نامند. این نوع داده‌ها برای توصیف و تشریح شرایط محیط یک پدیده به کار می‌رود. علاوه بر این به کمک این داده‌ها می‌توان درباره روابط میان متغیرها و عمق ساختار آن به تدوین فرضیه پرداخت و سرانجام نظریه پردازی کرد. داده‌های کیفی با استفاده از واژه‌ها به توصیف واقعیت می‌پردازند. این گونه داده‌ها از طریق مشاهده، استخراج از اسناد و مدارک و امثال آن گردآوری می‌شود. تنظیم و تحلیل داده‌های کیفی مستلزم انجام سه فعالیت است: الف) تلیخیص داده‌ها، ب) عرضه داده‌ها و ج) نتیجه‌گیری/تأیید (سرمد و دیگران، ۱۳۸۱: ۲۰۷).

مطالب گردآوری شده پس از یک مرحله مطالعه تلخیص شده و موارد تکراری و غیرمرتبط آن حذف شده است. پس از آن مطابق نظر کلی چارچوب نظری، دسته بندی گردیده و عبارات مورد نظر در قالب جدول زیر عرضه و مورد تحلیل قرار گرفته و پس از بررسی با فن تحلیل محتوا در قالب نتیجه گیری نهایی ارائه گردیده است.

جدول شماره ۱: تحلیل محتوای تهدیدهای اجتماعی - فرهنگی آمریکا علیه ج.ا.ا مبتنی بر رهنمودهای مقام معظم رهبری (مدظله العالی)

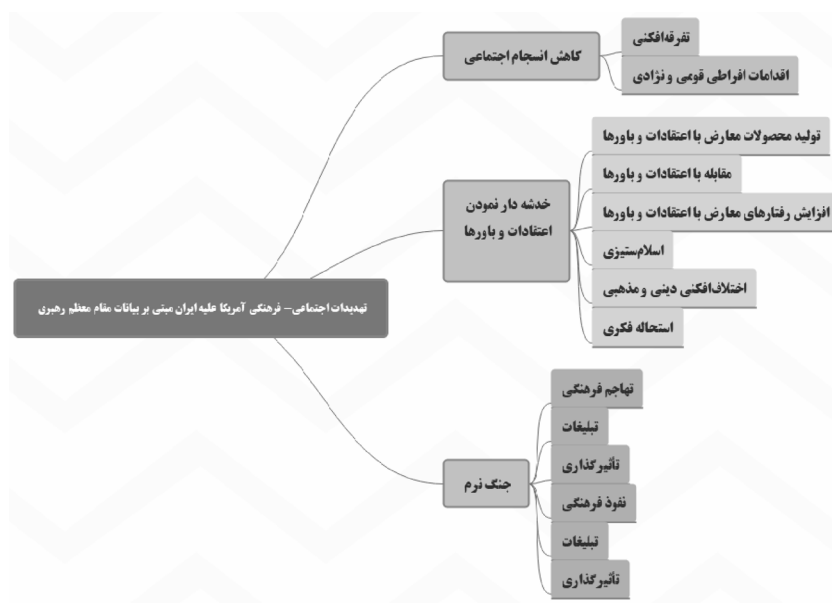
ردیف	متن کامل بیانات و متن انتخابی	خلاصه	مؤلفه	شاخص
۱	هر حرکتی که منجر به این بشود که نسل جوان احساس کند باید از صحنه مقاومت کناره بگیرد، این حرکت، با واسطه یا بی واسطه، مربوط به آمریکا و نظام استکباری است؛ این یک معیار کلی است. هر کاری که در کشورهای دیگر کردند، اینجا هم می خواهند بکنند؛ سرگرم کردن جوانان به مسائل جنسی، سرگرم کردن جوانان به مسائل شخصی، آلوده کردن جوانان به مواد مخدر و مسرک، منحرف کردن ذهن جوانان از آرمان های انقلابی و اهداف اصلی، متوجه کردن آن ها به اهداف کوچک و جزئی و صنفی و امثال این ها، متزلزل کردن ایمان نسل جوان به اسلام، متزلزل کردن ایمان نسل جوان به اصول انقلاب اسلامی و جمهوری اسلامی و حتی به امام و نیز هر چیزی که در راه این مبارزه عظیم به کار گرفته می شود و وجودش لازم است، آن را در چشم نسل جوان، بی رنگ و بی اثر و بی فایده و مهممل جلوه دادن. (بیانات در دیدار با گروه کثیری از دانشجویان و دانش آموزان، به مناسبت سیزدهم آبان ماه، ۱۳۷۰/۰۸/۱۵)	آمریکا و نظام استکبار به دنبال منحرف کردن جوانان کشور از اسلام، انقلاب و آرمان های امام (ره) بامشغول سازی آن ها به فساد، مواد مخدر، شهوات و کارهای بیهوده و... هستند. به تغییر سبک زندگی اسلامی به غربی است	تضعیف اعتقادات و باورها	تولید محصولات معارض با اعتقادات و باورها / افزایش رفتارهای معارض با اعتقادات و باورها
	البته در داخل متأسفانه بعضی ها غرب را بزرگ می کنند، بدی های غرب را توجیه می کنند، رتوش می کنند، نمی گذارند افکار عمومی متوجه بشود که همین دولت های ظاهرالصلاح - مثل فرانسه، مثل انگلیس، مثل دیگران - در باطنشان چقدر شیطنت و شرارت وجود دارد؛ مطبوعاتچی ها بینشان هست، رسانه ای ها بینشان هست؛ مثل تقی زاده، در دوره طاغوت، آدمی مثل تقی زاده، به این مضمون گفت که ایران باید از فرق سر تا ناخن یا غربی بشود؛ یعنی سبک زندگی در ایران باید غربی بشود. امروز هم تقی زاده های جدید از این حرف ها می زنند؛ البته به این صراحت نمی گویند اما مضمون حرفشان این است. آن هایی که افکار غربی را، سبک زندگی غربی را، روش های غربی را، لغات غربی را به طور پیوسته در داخل، در ادبیات ما، در افکار ما، در دانشگاه های ما، در مدارس ما تزریق می کنند، پمپاژ می کنند، این ها همین تقی زاده های جدیدند. آن هایی که پشت سر سند ۲۰۲۰ - سند ۲۰۲۰ یعنی پیگرداندن سبک زندگی اسلامی به زندگی غربی - می ایستند، همان تقی زاده های امروز هستند (بیانات در اجتماع زائران و مجاوران حرم مطهر رضوی، ۱۳۹۸/۰۷/۰۱)	آنها به فساد، مواد مخدر، شهوات و کارهای بیهوده و... هستند. به تغییر سبک زندگی اسلامی به غربی است	جنگ نرم	تهاجم فرهنگی
	آن توطئه های نرمی که همه از آن حرف می زنند و می گویند - که در درجه اول، فلج کردن نسل جوان است [یعنی] یکی از مهم ترین توطئه هایی که امروز علیه کشور ما و انقلاب ما دارد انجام می گیرد، توطئه فلج کردن نسل جوان است و سرگرم کردنش به شهوات، سرگرم کردنش به کارهای بیهوده، [مثل] بازی های کامپیوتری و کارهای گوناگونی که وجود دارد، مبتلا کردنش به مواد مخدر و کارهای گوناگون از این قبیل؛ این ها فلج کردن نسل جوان است - با این شیوه ای که من عرض کردم، خنثی می شود. توطئه نومیذ کردن نسل جوان با همین حرکت ها که نشاط آفرین و امیدآفرین است، از بین می رود. (بیانات در دیدار جمعی از دانشجویان، ۱۳۹۸/۰۳/۰۱)	آنها به فساد، مواد مخدر، شهوات و کارهای بیهوده و... هستند. به تغییر سبک زندگی اسلامی به غربی است	اعتقادی	استحاله فکری / بزرگ کردن غرب / تغییر سبک زندگی اسلامی به غربی

در کشور ما در کمتر زمانی جوان ها و نوجوان های ما این جور مورد تهدید و تهاجم فکری و اخلاقی قرار داشتند. البته در دوران حکومت پهلوی، این تهاجم از سوی خود مسئولین کشور به وجود می آمد [اما] امروز از سوی بیگانگان، از سوی دشمنان، از سوی منحرفین این تهاجم وجود دارد (سخنرانی تلویزیونی خطاب به ملت ایران، ۱۴۰۰/۰۲/۱۲).

ردیف	متن کامل بیانات و متن انتخابی	خلاصه	مؤلفه	شاخص
۲	من می خواهم فقط شما بدانید؛ می خواهم افکار عمومی بی خبر نماند از اینکه دشمن در زمینه مسائل فرهنگی در کشور چه می کند و هدف هایش چیست. هدف های دشمن از این کارها عبارت است از بی ایمان کردن، ایجاد گسست بین نسل کنونی و نسل گذشته و کوچک کردن افتخارات بیست سال اخیر. (بیانات در دیدار با جوانان در مصلاي بزرگ تهران، ۱۳۷۹/۰۲/۰۱) امروز در دنیا میلیاردها پول دارد خرج می شود برای اینکه در اعتقادات سیاسی و دینی جوانان ما رخنه ایجاد کنند تا اراده حرکت، اراده قیام در این ها از بین برود؛ می خواهند اراده را از بین ببرند، می خواهند شما تصمیم نگیرید. (بیانات در اجتماع زائران و مجاوران حرم مطهر رضوی، ۱۳۹۸/۰۷/۰۱) دشمن دنبال این است که بر مغزها تسلط پیدا کند. تسلط بر مغزها برای دشمن خیلی یارزش تر از تسلط بر سرزمین ها است. اگر مغز یک ملتی را نتوانستند تصرف کنند، آن ملت سرزمین خودش را دو دستی به دشمن تقدیم می کند. مغزها را باید حفظ کرد؛ تسلط بر مغزها، یک عده ای خودشان دروغ نگفتند، اما متأسفانه دروغ دشمن را تأیید کردند (بیانات در دیدار با بسیجیان، ۱۴۰۵/۰۹/۱۴)	از هدف های دشمن بی ایمان کردن و ایجاد گسست بین نسل کنونی و نسل گذشته و کوچک کردن افتخارات بیست سال اخیر است. / رخنه در اعتقادات سیاسی، دینی و تضعیف اراده و تصمیم گیری	تضعیف اعتقادات و باورها	افزایش رفتارهای معارض با اعتقادات و باورها
۳	هدف استکبار، محو هویت ملی و دینی در دنیای اسلام و به خصوص در خاورمیانه است. مقابله با این هدف، با اتحاد بیشتر، با همبستگی بیشتر، با تمسک به اسلام، با ترویج اسلام و با ایستادن در مقابل زیاده خواهی های آمریکا و مستکبران عملی است و لا غیر. امروز آمریکا در همه دنیا یک چهره ناموجه و لکهدار است. امروز آمریکایی ها با اعمال خودشان همه شعارهای خود را زیر پایشان له کرده اند. (بیانات در دیدار مسئولان و کارگزاران نظام به مناسبت مبعث فرخنده پیامبر مکرّم اسلام، ۱۳۸۴/۰۶/۱۱) در میدان فرهنگ ... بزرگ نمایی [از دشمن] یک جور دیگر خودش را نشان می دهد؛ احساس انفعال، مجذوب فرهنگ طرف مقابل شدن، فرهنگ خودی را تحقیر کردن، به پاییندیی به فرهنگ بیگانه افتخار کردن. یک عده ای هستند که وقتی حرف می زنند یا وقتی چیز می نویسند، افتخار می کنند که یک لغت فرنگی به کار ببرند؛ افتخار می کنند که تعبیر ایرانی اش را به کار نبرند، تعبیر فرنگی اش را به کار ببرند (بیانات در دیدار دست اندکاران کنگره ملی شهدای استان کهگیلویه و بویر احمد، ۱۴۰۲/۰۵/۲۴)	هدف استکبار، محو هویت ملی و دینی در دنیای اسلام و به خصوص در خاورمیانه است. / مقابله با این هدف، با اتحاد بیشتر، با همبستگی بیشتر، با تمسک به اسلام، با ترویج اسلام و با ایستادن در مقابل زیاده خواهی های آمریکا و مستکبران عملی است و لا غیر. امروز آمریکا در همه دنیا یک چهره ناموجه و لکهدار است. امروز آمریکایی ها با اعمال خودشان همه شعارهای خود را زیر پایشان له کرده اند. (بیانات در دیدار مسئولان و کارگزاران نظام به مناسبت مبعث فرخنده پیامبر مکرّم اسلام، ۱۳۸۴/۰۶/۱۱) در میدان فرهنگ ... بزرگ نمایی [از دشمن] یک جور دیگر خودش را نشان می دهد؛ احساس انفعال، مجذوب فرهنگ طرف مقابل شدن، فرهنگ خودی را تحقیر کردن، به پاییندیی به فرهنگ بیگانه افتخار کردن. یک عده ای هستند که وقتی حرف می زنند یا وقتی چیز می نویسند، افتخار می کنند که یک لغت فرنگی به کار ببرند؛ افتخار می کنند که تعبیر ایرانی اش را به کار نبرند، تعبیر فرنگی اش را به کار ببرند (بیانات در دیدار دست اندکاران کنگره ملی شهدای استان کهگیلویه و بویر احمد، ۱۴۰۲/۰۵/۲۴)	تضعیف اعتقادات و باورها	افزایش رفتارهای معارض با اعتقادات و باورها
۴	...			
۳۹۳	علاوه بر این ها، در مواجهه میان نیروی اهریمنی استکبار بین المللی - که امروز خطر بزرگی برای ملت های مستقل است - یکی از کارهایی که آن ها به طور دقیق دنبال می کنند، ایجاد نا امنی است؛ چه نا امنی اجتماعی، چه نا امنی اخلاقی و معنوی و روحی. ثابت شده است که ترویج مواد مخدر به دنبال طراحی های پشت صحنه ای است که سیاست گذاران استکبار نسبت به کشورهای مبعوض خودشان انجام می دهند. عیناً همین مسئله در ترویج بی بندوباری، در سست کردن ایمان ها، سست کردن پایه های اخلاقی در یک جامعه وجود دارد. این ها همه، اهمیت پاسداری از امنیت را بیشتر می کند. شما این تکلیف بزرگ را بر دوش گرفتید، دارید وارد این میدان می شوید؛ این را قدر بدانید. (بیانات در دانشگاه علوم انتظامی، ۱۳۹۰/۰۶/۲۹) ما مواجه هستیم با یک حمله همه جانبه؛ یک جبهه عظیمی از لحاظ فرهنگی دارند به ما تهاجم می کنند؛ این هم در خلال حرف هایشان هست. البته ما می دانستیم این حرف را، اما حالا دیگر خودشان هم صریحاً می گویند که «غلبه بر جمهوری اسلامی و غلبه بر حاکمیت اسلام، با جنگ نظامی و با تحریم اقتصادی موفقیت آمیز نیست». [بلکه] با کار فرهنگی و نفوذ فرهنگی موفقیت آمیز است؛ ذهن ها را باید تغییر داد، روی مغزها باید کار کرد، هوس ها را باید تحریک کرد؛ این را الآن صریح میگویند. (گزیده ای از بیانات در دیدار رئیس جمهور و اعضای هیئت دولت، ۱۳۹۸/۰۵/۳۰). امروز جنگ های دنیا جنگ های ترکیبی است. میدانید؛ جنگ سخت و جنگ نرم و جنگ فکری و جنگ فرهنگی و جنگ با سلاح های گوناگون و جنگ شناختی و امثال این ها با همدیگر مایه تهاجم به یک ملت یا یک کشور است. بازی های جنگ بایستی بتواند همه این لایه ها را با شیوه های نو، با شیوه های روزآمد، آن شاء الله تأمین کند (بیانات در مراسم مشترک دانش اموز خنکی دانشجویان دانشگاه های افسری نیروهای مسلح، ۱۴۰۷/۰۷/۱۱).	استکبار بین المللی به دنبال ترویج بی بندوباری، در سست کردن ایمان ها، سست کردن پایه های اخلاقی است. / نفوذ فرهنگی و تغییر ذهن ها و تحریک هوس ها/ جنگ ترکیبی	تضعیف اعتقادات و باورها	افزایش رفتارهای معارض با اعتقادات و باورها
۳۹۴	امروز در دنیای اسلام برای اینکه دستگاه های استکباری به هدف های استکباری خودشان برسند، برای اینکه مشکلات خودشان را پوشیده و مخفی نگه دارند، در میان مسلمانان اختلاف ایجاد می کنند؛ شیعه هراسی به وجود می آورند، ایران هراسی به وجود می آورند، برای اینکه رژیم غاصب صهیونیستی را محفوظ نگه دارند، برای اینکه تضادهایی که سیاست های استکباری را در این منطقه به شکست کشانده است، به نحوی حل کنند؛ راه آن را در این می بینند که بین مسلمان ها اختلاف ببندند. خب، این را باید دید، این را باید فهمید؛ انتظار از زندگان این است، انتظار از نخبگان این است. (بیانات در دیدار مسئولان نظام و سفرای کشورهای اسلامی در سالروز بعثت پیامبر اکرم (صلی الله علیه و اله و سلم)، ۱۳۹۳/۰۳/۰۶)	در میان مسلمانان اختلاف ایجاد می کنند؛ شیعه هراسی به وجود می آورند.	اعتقادی	اختلاف افکندگی دینی و قومی/ اسلام ستیزی

ردیف	متن کامل بیانات و متن انتخابی	خلاصه	مؤلفه	شاخص
۳۹۵	دشمنان ما تلاش گسترده‌ای را از روزهای اول آغاز کردند و هرچه جلو رفتیم، این تلاش بیشتر شده است؛ از صدها بلکه هزاران ایستگاه تلویزیونی و رادیویی و اینترنتی استفاده کردند برای دشنام دادن به جمهوری اسلامی و به بانی بزرگ آن و به طرفداران آن. (بیانات در مراسم بیست و پنجمین سالروز رحلت حضرت امام خمینی در حرم مطهر امام خمینی رحمه الله، ۱۴/۰۳/۱۳۹۳)	تلاش دشمنان برای ایجاد هزاران ایستگاه تلویزیونی و رادیویی و اینترنتی علیه ایران	جنگ نرم	تبلیغات

نمودار شماره ۱: تهدیدهای اجتماعی-فرهنگی آمریکا علیه ج.ا.ا مبتنی بر رهنمودهای مقام معظم رهبری (مدظله العالی)

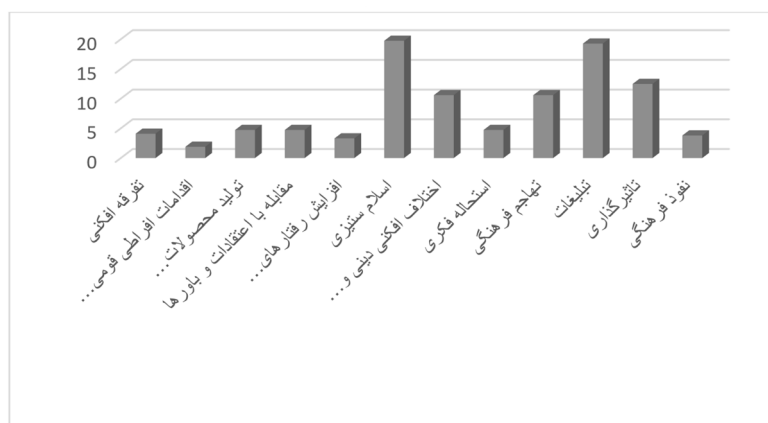
با توجه به نمودار بالا، سنجش فراوانی بیانات مقام معظم رهبری حضرت امام خامنه‌ای (مدظله العالی) در خصوص تهدیدهای اجتماعی-فرهنگی آمریکا علیه ج.ا.ا به این صورت خواهد بود.

جدول شماره ۲: تحلیل کمی تهدیدهای اجتماعی - فرهنگی آمریکا علیه ج.ا.ا مبتنی بر رهنمودهای مقام معظم رهبری (مدظله العالی)

مؤلفه	شاخص	مصادیق	فراوانی	درصد فراوانی
کاهش انسجام اجتماعی	تفرقه افکنی	مخدوش کردن وحدت ملی - به هم ریختن وحدت و انسجام ملی - وحدت ملی آماج همیشگی آمریکا - سعی در ایجاد اختلاف بین ملت - دل چرکین کردن گروه ها	۲۶	٪۴/۱
	اقدامات افراطی قومی و نژادی	معارضه های خونین - زمینه های بروز اختلاف قومی و منطقه ای - بهانه های طایفه ای - انگیزه های قومی - تعصبات ملی گرایی - تحریکات قومی و طایفه ای	۱۲	٪۱/۹
خدشه دار نمودن اعتقادات و باورها	تولید محصولات معارض با اعتقادات و باورها	به بازار فرستادن فیلم سینمایی و بازی رایانه ای - باندهای قاچاق مواد مخدر - موسسه فیلم سازی و سینمایی - نوشتن کتاب علیه تشیع - استفاده حداکثری از هنر - درست کردن فیلم بد	۳۰	٪۴/۷۳
	مقابله با اعتقادات و باورها	تردید افکنی در مبانی - تهاجم به مرزهای عقیدتی - تمسخر و استهزاء به علت اعتقاد - کوبیدن باورها - دور کردن ارزش ها و اعتقادات - تمسخر جلوه های معنویت و ارزش ها	۳۰	٪۴/۷۳
	افزایش رفتارهای معارض با اعتقادات و باورها	ایجاد تردید در باورها - زمین گیر کردن به وسیله سکس، فساد - فاسد کردن جوانان - نداشتن احساس دینی - بی تفاوتی، بی رگی و بی اعتنائی - منحرف کردن علما و فضلا - بی اعتنائی به فرهنگ	۲۱	٪۳/۳۱
	اسلام ستیزی	دشمنی عمیق با اسلام - تخطئه اسلام - مقابله با اسلام - بد رفتاری با اسلام - مخالفت با اسلام - تهدید اصل اسلام - معارضه با اسلام - اسلام هراسی - مواجهه با اسلام - کینه نسبت به اسلام	۱۲۵	٪۱۹/۷۴
	اختلاف افکنی دینی و قومی	درگیری شیعه و سنی - فتنه مذهبی - تفرقه افکنی بین مسلمین - جنگ دشمن ساخته شیعه و سنی - جدا کردن مسلمانان از لحاظ عاطفی - جدا کردن مسلمانان - به جان هم انداختن مسلمانان	۶۷	٪۱۰/۵۹
	استحاله فکری	متزلزل کردن ایمان - زدودن باور اسلامی - فراموشی نسبت به اسلام - سست کردن ایمان - بدنام کردن جهاد - ایجاد تردید در باور اسلامی - استحاله دستاوردها - تساهل و تسامح در دین	۳۰	٪۴/۷۳

مؤلفه	شاخص	مصادیق	فراوانی	درصد فراوانی
جنگ نرم	تهاجم فرهنگی	وابستگی فرهنگی-فاسد کردن جانان-غارت فرهنگی-سلطه فرهنگی-رواج از طریق ماهواره-فرهنگ تهاجم-الگو تراشی-ترویج ابتذال-جنگ فرهنگی-فرهنگ فحشایی	۶۷	۱۰/۵۹٪
	تبلیغات	تهاجم تبلیغاتی-حمله تبلیغاتی-بوق های تبلیغاتی-مبارزه تبلیغاتی-هیا هوئی تبلیغاتی-تلاش تبلیغاتی-لشکرکشی تبلیغاتی-تبلیغات زهرا گین-امپراطوری خبری-ترفندهای تبلیغاتی	۱۳۲	۱۹/۲۷٪
	تأثیرگذاری	انگداری-تحمیل-القاء-سمپاشی-نامیدی-یاس-ارباب-ترس-مشوب کردن اذهان-سیاه نمایی-باوراندن-گرفتن اعتماد به نفس-ربودن دلها-مردد کردن-میراندن روحیه شجاعت	۷۹	۱۲/۴۸٪
	نفوذ فرهنگی	قلم به مزد روسپاه-رخنه در اعتقادات-عامل نفوذی-دست نشانندگان فرهنگی-نفوذ در مطبوعات-روحانی نما و واعظ وابسته-منحرف کردن طلاب، علما و فضلا	۲۴	۳/۸٪
	جمع		۶۳۳	۱۰۰٪

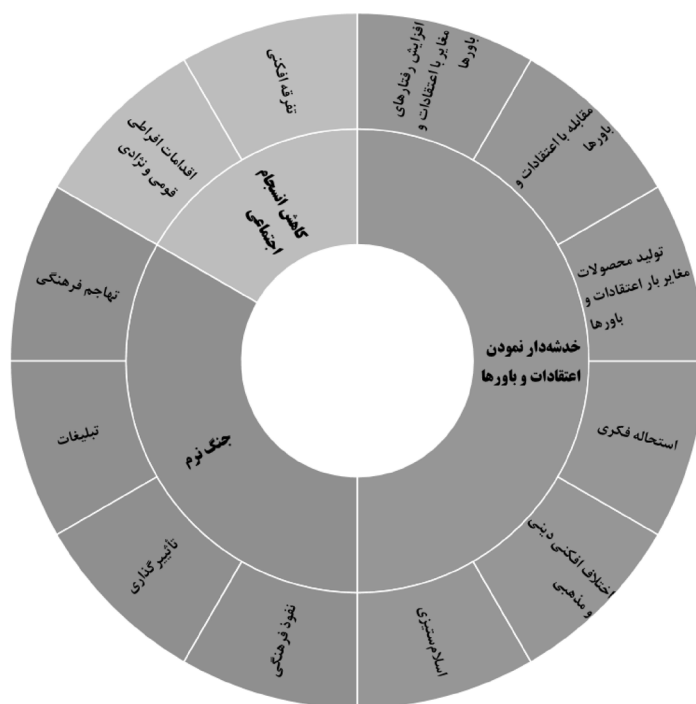
نمودار شماره ۲: نمودار ستونی تهدیدهای اجتماعی-فرهنگی آمریکا علیه ج.ا.ا مبتنی بر رهنمودهای مقام معظم رهبری (مدظله العالی)

با توجه به جدول تحلیل محتوای بالا و تأمل و دقت نظر در فرمایشات مقام معظم رهبری حضرت امام خامنه ای (مدظله العالی) شمای کلی زیر را می توان به عنوان الگوی

تهدیدهای اجتماعی-فرهنگی آمریکا علیه ج.ا.ا مبتنی بر رهنمودهای مقام معظم رهبری
(مدظله العالی) ارائه نمود.

نمودار شماره ۴: مدل مفهومی تهدیدهای اجتماعی و فرهنگی آمریکا علیه ج.ا.ا مبتنی بر رهنمودهای مقام معظم رهبری مدظله العالی

نتیجه‌گیری

اولویت و ارزشمندی امنیت برای مردم و حکومت و تعریف «صیانت از امنیت در قبال هرگونه از تهدید» به مثابه رسالت نخستین حکومت‌ها، تماماً دلالت بر آن دارد که «شناخت تهدید» و رسیدن به اصول و الگوهایی که قابلیت تفسیر، تحلیل و درنهایت تجویز را داشته باشند، نه یک نیاز نظری صرف، بلکه ضرورتی حیاتی به شمار می‌آید که با منافع حیاتی هر حکومت در ارتباط است؛ بنابراین از آنجاکه همواره در شناسایی تهدیدها مشکلاتی وجود دارد و عینی یا ذهنی بودن موضوع و تشخیص تهدیدها از نظر افراد و دستگاه‌های مختلف متفاوت است در این تحقیق تلاش شد تا با بهره‌گیری از بیانات

مقام معظم رهبری حضرت امام خامنه‌ای (مدظله‌العالی)، دیدگاه‌های ایشان به عنوان الگویی قابل استفاده ارائه گردد.

یافته‌های تحقیق نشان می‌دهد که تهدیدهای اجتماعی-فرهنگی، به عنوان یکی از پیچیده‌ترین و مؤثرترین ابزارهای دشمن در تقابل با نظام اسلامی، در کانون توجه رهبری نظام قرار دارد و ابعاد گسترده‌ای را دربرمی‌گیرد.

۱- بازتعریف تهدید در پارادایم امنیت ملی جمهوری اسلامی ایران

بر اساس تحلیل محتوای نظام‌مند بیانات رهبری، تهدید تنها به بعد سخت‌افزاری و نظامی محدود نمی‌شود، بلکه مؤثرترین و خطرناک‌ترین شکل آن، تهدیدهای «نرم»، «شناختی» و «ترکیبی» است که هدف نهایی آن «استحاله فرهنگی» و «تغییر هویت» جامعه ایرانی-اسلامی است. این تهدیدها عمدتاً معطوف به «مغزها»، «اراده‌ها» و «باورها»ی مردم، به ویژه نسل جوان، هستند تا با تضعیف سرمایه اجتماعی و انسجام ملی، امکان مقاومت در برابر زیاده‌خواهی‌های نظام سلطه را از بین ببرند.

۲- سیر تطور و پیچیدگی تهدیدها

مطالعه بیانات رهبری نشان می‌دهد که آمریکا با درک شکست در عرصه‌های نظامی و اقتصادی، راهبرد خود را به صورت سامانمند به سمت جنگ نرم و ترکیبی سوق داده است. این تهدیدها از الگویی ثابت پیروی نمی‌کنند و با بهره‌گیری از پیشرفته‌ترین ابزارهای رسانه‌ای، روانی و فتاوری‌های نوین ارتباطی (مانند فضای مجازی، بازی‌های رایانه‌ای، شبکه‌های اجتماعی و ماهواره)، به صورت پیوسته و همه‌جانبه اجرا می‌شوند. محور اصلی این تهاجم، «جنگ شناختی» برای ایجاد «اغتشاش ذهنی»، «تزلزل در باورها» و «قطع امید از آینده» در میان آحاد جامعه است.

۳- دسته‌بندی شاخص‌های کلیدی تهدید

بر اساس یافته‌های این تحقیق، شاخص‌های تهدیدهای اجتماعی-فرهنگی آمریکا در چهار مؤلفه اصلی قابل طبقه‌بندی هستند:

- خدشه دار نمودن اعتقادات و باورها: با شاخص‌هایی چون اسلام‌ستیزی، تولید و ترویج محصولات فرهنگی معارض با ارزش‌های دینی، ترویج شک و تردید در مبانی اعتقادی و استهزای مقدسات.

تضعیف انسجام اجتماعی: با محوریت تفرقه‌افکنی قومی، مذهبی و ایجاد شکاف بین نسل‌ها و کوچک‌نمایی دستاوردهای انقلاب.

- جنگ نرم و تهاجم فرهنگی: با ابزارهایی مثل تبلیغات گسترده و زهرآگین، نفوذ فرهنگی از طریق عوامل داخلی و بین‌المللی، ترویج سبک زندگی غربی و مقابله با هویت ملی.

۴- نقش راهبردی رهبری در بصیرت‌افزایی و مقابله با تهدید

یکی از یافته‌های ممتاز این پژوهش، نقش کانونی و بی‌بدیل مقام معظم رهبری در «تهدیدشناسی»، «بصیرت‌بخشی» و «ایجاد گفتمان مقاومت» است. ایشان نه تنها به صورت مستمر به شناسایی و افشای تاکتیک‌های دشمن پرداخته‌اند، بلکه با ارائه راهبردهای بومی مبتنی بر فرهنگ اسلامی-ایرانی، چون تأکید بر «اقتصاد مقاومتی»، «پیروی از سبک زندگی ایرانی-اسلامی» و «تقویت روحیه خودباوری و جهادی»، چارچوبی جامع برای مقابله هوشمندانه با این تهدیدها ارائه داده‌اند.

۵- جمع‌بندی نهایی و دلالت‌های راهبردی

جمهوری اسلامی ایران به دلیل ماهیت هویت‌بخش و استقلال‌طلبانه خود، همواره هدف اصلی پروژه «امپریالیسم فرهنگی» غرب به سرکردگی آمریکا بوده است. این تحقیق ثابت کرد که رویکرد آمریکا در قبال ایران، ترکیبی از تمامی رویکردهای چهارگانه (سازش، جنگ، تغییر از درون و بازدارندگی) است، اما در دوره کنونی، «تغییر از درون» از طریق جنگ نرم و فرهنگی در اولویت اصلی قرار دارد.

مقابله با این تهدید موجودیتی، مستلزم عزمی ملی، هوشیاری دائمی و اجرای سندهای بالادستی چون «سند مهندسی فرهنگی کشور» و «سیاست‌های کلی نظام در فضای مجازی» است. دستگاه‌های فرهنگی، آموزشی و رسانه‌ای کشور موظف‌اند با الهام از

رهنمودهای رهبری، به جای موضع انفعالی، با نقشه‌ای دقیق و تهاجمی به میدان آمده و با تولید گفتمان قوی، تربیت نسل بصیر و مصون‌سازی فضای فرهنگی جامعه، توطئه دشمن را خنثی نمایند. در مجموع با توجه به تجزیه و تحلیل انجام شده با روش تحلیل محتوا در رهنمودهای مقام معظم رهبری حضرت امام خامنه‌ای (مدظله‌العالی) جمع‌بندی حاصله از احصاء و استخراج مؤلفه‌ها و شاخص‌های تهدیدهای اجتماعی - فرهنگی آمریکا علیه جمهوری اسلامی ایران به شرح جداول زیر می‌باشند:

جدول شماره ۳: مؤلفه‌ها و شاخص‌های تهدیدهای اجتماعی و فرهنگی آمریکا علیه ج.ا.ا مبتنی بر رهنمودهای مقام معظم رهبری (مدظله‌العالی)

مؤلفه	شاخص
کاهش انسجام اجتماعی	تفرقه‌افکنی
	اقدامات افراطی قومی و نژادی
خدشه‌دار نمودن اعتقادات و باورها	تولید محصولات معارض با اعتقادات و باورها
	مقابله با اعتقادات و باورها
	افزایش رفتارهای معارض با اعتقادات و باورها
	اسلام‌ستیزی
	اختلاف‌افکنی دینی و مذهبی
	استحاله‌فکری
جنگ نرم	تهاجم فرهنگی
	تبلیغات
	تأثیرگذاری
	نفوذ فرهنگی

پیشنهادهای

پیشنهادهای کاربردی برای مقابله با تهدیدهای اجتماعی - فرهنگی آمریکا علیه جمهوری اسلامی ایران

۱- توسعه سواد رسانه‌ای و آموزش مهارت‌های تفکر انتقادی به‌ویژه برای نسل جوان از طریق طراحی و اجرای برنامه‌های آموزشی جذاب و گسترده در مدارس، دانشگاه‌ها و

فضای مجازی برای آموزش «چگونگی شناسایی پروپاگاندا»، «تکنیک‌های تحلیل اخبار» و «نحوه مواجهه با بمب باران اطلاعاتی دشمن».

متولی: وزارت آموزش و پرورش (ادغام در کتاب‌های درسی)، وزارت علوم، تحقیقات و فناوری (اختصاص واحد درسی عمومی)، صداوسیما (ساخت مجموعه‌های آموزشی پرمخاطب) و شورای عالی فضای مجازی (ایجاد پلتفرم‌های آموزشی آنلاین).

۲- تولید محتوای جذاب، حرفه‌ای و رقابت‌پذیر در مقابل محصولات فرهنگی غرب (سرمایه‌گذاری کلان و هدفمند در صنایع فرهنگی خلاق مانند بازی‌های رایانه‌ای، پویانمایی، فیلم‌های سینمایی و سریال‌های حرفه‌ای که ضمن ارائه محتوای مبتنی بر ارزش‌های ایرانی-اسلامی، از جذابیت‌های بصری و روایی جهانی برخوردار باشند)

۳. تقویت نهاد خانواده و مشاوره پیش از ازدواج از طریق اجرای برنامه‌های آموزشی اجباری و رایگان «مهارت‌های زندگی»، «سبک زندگی اسلامی-ایرانی» و «مدیریت فضای مجازی در خانواده» برای زوج‌های جوان. همچنین، ارائه مشاوره‌های تخصصی و مستمر برای مقابله با آسیب‌های اجتماعی نوپدید.

۴- ایجاد و تقویت «پلتفرم‌های ملی» جایگزین برای شبکه‌های اجتماعی خارجی؛ به جای فیلترکردن صرف، باید پلتفرم‌های داخلی با کاربرپسندی، امنیت داده‌ها و کارکردهای مشابه (و حتی برتر) توسعه یابند و با سیاست‌های تشویقی، مهاجرت کاربران به این پلتفرم‌ها تسهیل شود.

۵- اجرای نظام رصد، پایش و ارزیابی سریع تهدیدات فرهنگی؛ ایجاد یک «دیده‌بان فرهنگی» یا «شبکه ملی رصد تهدیدات نرم» متشکل از دانشگاه‌ها، پژوهشگاه‌ها و نهادهای امنیتی که به صورت مستمر، تحرکات فرهنگی دشمن در فضای مجازی و واقعی را رصد، تحلیل و راهکارهای فوری را به دستگاه‌های مربوطه ابلاغ کنند.

۶- دیپلماسی فرهنگی فعال و روایتگری هوشمند از انقلاب اسلامی؛ به جای موضع دفاعی، باید با تولید محتوای حرفه‌ای به زبان‌های مختلف (انگلیسی، عربی، اسپانیایی و...) و استفاده از ظرفیت‌های دیپلماسی عمومی، «روایت ایران» را به جهان عرضه کرد. استفاده از ظرفیت‌های بین‌المللی مانند جشنواره‌های فیلم، نمایشگاه‌های هنری و تبادلات دانشجویی برای این منظور ضروری است.

۷- توانمندسازی و جذب حداکثری نسل جوان در عرصه‌های مدیریت فرهنگی؛ از طریق ایجاد «شوراهای جوانان» در تمامی نهادهای فرهنگی و دادن میدان عمل و مسئولیت‌های اجرایی به جوانان خلاق، انقلابی و آشنا به زبان روز. این نسل، خود بهترین مبلغان برای هم‌نسلا نشان هستند.

منابع

۱. منابع فارسی

- بیانات مقام معظم رهبری، قابل دست‌یابی در: www.khamenei.ir
- افتخاری، اصغر (۱۳۸۱)، **مراحل بنیادین اندیشه در مطالعات امنیت ملی**، تهران، پژوهشکده مطالعات راهبردی.
- افتخاری، اصغر، (۱۳۸۵)، **کالبدشکافی تهدیدات**، تهران، مرکز مطالعات دفاعی و امنیت ملی.
- افتخاری، اصغر و نه‌ازی، غلامحسین (۱۳۹۰)، «**امنیت عمومی در اندیشه و بیانات مقام معظم رهبری**»، فصلنامه دانش اجتماعی، سال دوازدهم، شمار دوم.
- بوزان، باری و همکاران (۱۳۸۶)، **چارچوبی تازه برای تحلیل امنیت**، مترجم: علیرضا طیب، تهران، پژوهشکده مطالعات راهبردی.
- بوزان، باری (۱۳۷۸)، **مردم دولت‌ها و هراس**، مترجم: ناشر، تهران، پژوهشکده مطالعات راهبردی.
- تاجیک، محمدرضا (۱۳۸۱)، **مقدمه‌ای بر راهبردهای امنیت ملی جمهوری اسلامی ایران**، تهران، مرکز بررسی‌های راهبردی ریاست جمهوری.
- تاجیک، محمدرضا، (۱۳۷۹)، **مدیریت بحران**، تهران، فرهنگ گفتمان.
- خاکی، غلامرضا، (۱۳۷۸)، **روش تحقیق با رویکردی به پایان‌نامه نویسی**، تهران، مرکز تحقیقات علمی کشور با همکاری کانون فرهنگی انتشاراتی درایت.
- راجردی، ویمر و آردومینیک، جوزف (۱۳۸۴)، **تحقیق در رسانه‌های جمعی**، ترجمه کاووس سید امامی، تهران، سروش و مرکز تحقیقات مطالعاتی و سنجش برنامه‌ای.
- رفیع‌پور، فرامرز (۱۳۸۴)، **تکنیک‌های خاص تحقیق در علوم اجتماعی**، تهران، شرکت سهامی انتشار.
- زیگرید، فتح، (۱۳۸۸)، **آمریکاستیزی در جهان اسلام**، ترجمه حسن سعید کلاهی و احمد تقی‌زاده، تهران، سازمان انتشارات پژوهشگاه فرهنگ و اندیشه اسلامی.
- سرمد، زهره، بازرگان، عباس، حجازی، الهه، (۱۳۸۳)، **روش‌های تحقیق در علوم رفتاری**، چاپ دهم، تهران، انتشارات آگاه.
- عباسی، محمد، (بهار ۱۳۹۱)، ارزیابی روند ادراک تهدید ایالات متحده آمریکا علیه ج.ا.ا از سال ۲۰۰۶ تا ۲۰۱۲، **فصلنامه امنیت‌پژوهی**، شماره ۳۷.
- عبدالله‌خانی، علی و کاردان، عباس، (۱۳۹۰)، **رویکردها و طرح‌های آمریکایی درباره ایران**، موسسه فرهنگی مطالعات و تحقیقات بین‌المللی ابرار معاصر ایران، تهران.
- کریپندورف، کلوس، (۱۳۷۸)، **تحلیل محتوا**، ترجمه: هوشنگ نایب، تهران، انتشارات روش.
- لای، مک‌کین و لتیل، آر (۱۳۸۰)، **امنیت جهانی: رویکردها و نظریه‌ها**، اصغر افتخاری، تهران، پژوهشکده مطالعات راهبردی.
- لرنی، منوچهر (۱۳۸۴)، **جامعه‌شناسی امنیت**، تهران، نشر رامین.
- لنکستر، لین (۱۳۷۰)، **خداوندگان اندیشه سیاسی**، علی رامین، تهران، امیرکبیر.
- ماندل، رابرت (۱۳۷۹)، **چهره متغیر امنیت ملی**، مترجم: ناشر، تهران، پژوهشکده مطالعات راهبردی.

- مرادیان، محسن (۱۳۹۴)، **مبانی نظری امنیت**، تهران، دانشکده علوم و فنون فارابی.
- مرادیان، محسن، (۱۳۸۸)، **روش تحقیق در علوم اطلاعاتی**، تهران، انتشارات مرکز آموزشی و پژوهشی شهید صیاد شیرازی.
- محمدی مهر، غلامرضا، (۱۳۸۷)، **روش تحلیل محتوا (راهنمای عملی تحقیق)**، تهران، انتشارات گنجینه علوم انسانی - دانش نگار.
- موجانی، علی، (۱۳۷۵)، **بررسی مناسبات ایران و آمریکا**، تهران، دفتر مطالعات سیاسی و بین‌المللی.
- هابز، توماس (۱۳۸۰)، **لویاتان**، حسین بشیریه، تهران، نی.

۲. منابع انگلیسی

- Eisenstadt Michael, Iran: **The Complex Calculus of Preventive Military Action**, WINEP, 25 September 2006, p.2.

